SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1011

av Gustaf Göthberg (M)

Översyn av förbudet mot plastsugrör i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU:s pågående utvärdering av engångsplastdirektivet bör verka för att förbudet mot engångssugrör av plast omprövas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur personer med funktionsnedsättning och andra som behöver sugrör kan få tillgång till flexibla sugrör, inom ramen för gällande regler eller genom att verka för ett uttryckligt undantag, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över om de svenska bestämmelserna om engångsprodukter går längre än vad EU-rätten kräver, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sedan den 1 januari 2022 är det förbjudet att släppa ut engångssugrör av plast på den svenska marknaden. Förbudet bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 och har genomförts genom förordningen (2021:996) om engångsprodukter [1]. Syftet, att minska plastskräpet i haven, är angeläget och delas av motionären. Men

en reglering ska också vara proportionerlig, bygga på kunskap om effekterna och ta hänsyn till dem som drabbas.

Sugrör utgör en liten del av skräpproblemet. I en brittisk skräpkartläggning som låg till grund för det skotska genomförandet av direktivet utgjorde sugrör cirka 0,4 procent av allt insamlat skräp, och i en walesisk studie stod bestick, tallrikar, sugrör, muggar och matlådor av plast tillsammans för knappt 4 procent. Det finns inga motsvarande svenska mätningar i den här motionens underlag, vilket i sig är ett skäl till en ordentlig utvärdering. Ersättningsprodukterna är dessutom inte problemfria. I en belgisk studie hittades de svårnedbrytbara PFAS-ämnena i 18 av 20 undersökta märken av papperssugrör, vilket visar att alternativen inte automatiskt är bättre för miljö och hälsa.

Det mest konkreta problemet gäller tillgänglighet. Många personer med funktionsnedsättning behöver sugrör för att kunna dricka och äta, och flexibla sugrör fyller en funktion som stela eller papperslösningar inte alltid gör. Det svenska undantaget gäller i dag sugrör som omfattas av regelverket för medicintekniska produkter, vilket knappast fångar den som behöver ett flexibelt sugrör på ett café eller i hemmet. Andra länder har uppmärksammat samma problem. Under arbetet med ett walesiskt förbud mot engångsplast togs hänsyn till farhågor om oproportionerlig påverkan på personer med funktionsnedsättning, och undantag för flexibla plastsugrör övervägdes. Konsumenters valfrihet har dessutom ifrågasatts sedan direktivet föreslogs.

Sverige kan inte på egen hand upphäva förbudet, eftersom direktivet i princip inte lämnar medlemsstaterna något utrymme att själva avgöra vilka produkter som förbjuds. Men möjligheten finns nu. Kommissionen genomför en utvärdering av direktivet som ska vara klar senast den 3 juli 2027, och en offentlig konsultation hölls mellan december 2025 och mars 2026. Regeringen bör använda utvärderingen till att driva att förbudet mot engångssugrör av plast prövas mot den faktiska miljönyttan, de alternativ som finns och konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör också se över om de svenska reglerna går längre än EU-rätten kräver.

Gustaf Göthberg (M)